

A jászóvári premontrei kanonokrend szerzetesrendi nevei az 1802-es visszaállítást követő évszázadban

1. A jászóvári premontrei prépostság. A premontrei rend a 12. századtól van jelen Magyarországon. Tanulmányomban, adott korszakra vonatkoztatva, a jászóvári prépostság szerzetesi névadási szokásait vizsgálom.

Jászóvár (mai nevén: Jasov) Kassától nyugatra, a Bódva folyó partján fekszik. Premontrei prépostságának eredeti alapítólevele a tatárjárás idején elveszett, így az alapításról, amelyet Könyves Kálmánnak tulajdonítanak, pontos adatok nem állnak rendelkezésre. Más források az alapítást jóval korábbra teszik, ugyanis az 1189-ben alapított jánoshidai prépostságra az akkor már népesebb rendcsaládú jászói monostorból érkeztek az első rendtagok. Jászóvár a középkorban országos jelentőségű hiteleshely is volt. III. Szaniszló prépost a prépostság birtokainak védelmében engedélyt kért Zsigmond királytól, hogy monostorát várként megerősíthesse. A király az engedélyt megadta, s a megerősített épületet ekkortól kezdték *Castrum Jászó*-nak, azaz *Jászóvár*-nak nevezni (Jászóvár 17–19).

II. József 1782. január 26-án kelt, szerzetesrendeket feloszlató rendelete a premontrei kanonokrendet, így a jászóvári prépostságot is súlyosan érintette. Az uralkodó a halálos ágyán – néhány kivételtől eltekintve – ugyan valamennyi rendeletét visszavonta, a visszaállításra azonban még több mint egy évtizedet kellett várni. II. József 1790. február 20-án Bécsben bekövetkezett halálát követően mozgalom indult az eltörölt szerzetesrendek, így a premontrei kanonokrend visszaállítására is. I. Ferenc 1802. március 12-én aláírta a Diploma restitucionalét, amely három szerzetesrendet (bencés, premontrei és cisztercita) visszahelyezett ősi jogaiba. A visszaállítást követően a nevelés és az oktatás a világiaktól részben a premontrei rend kezébe került. A rendnek két fő székházát jelölték ki az országban: Jászót és Csornát, majd a leleszi és a váradhegyfoki prépostságot az 1801. december 15-i ülésen egyesítették Jászóval. A bizottság ugyanekkor 69 főben állapította meg a jászóvári premontrei kanonokrend tagjainak a létszámát. A visszaállítást követően a jászó-premontrei kanonokrend 1802. április 25-én, február 15-én kezdte meg újra működését, dr. Zásió András prépost pedig még ugyanebben az esztendőben 38 növendéket fogadott be (Jászóvár 26–39).

2. A visszaállítást követő száz esztendő (1802–1902) névanyaga

2.1. A szerzetesrendi nevek. Száz esztendővel az 1802. évi jeles esemény után a premontrei kanonokrend a Stephaneum nyomdában jubileumi névtárat adott ki. A névtár különválasztja és beöltözési rendben foglalja össze a kanonokok, illetve a növendékek névsorát. Ebből a szempontból tehát – némely következetlensége ellenére is (egy helyütt például felcseréli a keresztnévet és a szerzetesi nevet) – teljes és megbízható forrásnak, pontosan behatárolt, zárt anyagnak tekinthető.

E forrás szerint az 1802–1902 közötti időszakban a jászóvári premontrei kanonokrendet 81 kanonok és 21 növendék alkotta. A szerzetesi élet közös kiindulópontját az Istennek való teljes odaadásban határozhatjuk meg (PUSKELY 2006: 235), így a rendbe

való belépéskor megváltozhat a jelöltek neve; keresztnévüket több rendben is szerzetesi névre cserélik.

A névváltoztatás, amelynek szokása a tridentinai zsinat után vált általánossá, történhet a belépéskor, a beöltözéskor vagy a fogadalomtétel során. A rendtagoknak némely rendben – forrásul használva az Ó- és Újszövetséget, valamint a katolikus egyház vértanúinak jegyzékét, a római martirologiumot – a világi életben alig vagy egyáltalán nem használt, szokatlan neveket adnak. Ez a sajátosság a premontrei szerzetesrend névadási gyakorlataira kevésbé jellemző, a szerzetben viszonylag alacsony számban találkozunk szokatlan hangzású nevekkal.

A szerzetesi név felvételére a premontrei szerzetesrendben a beöltözési szertartáskor kerül sor, ezért vizsgálatom során – későbbi életútjuktól függetlenül – a növendékek szerzetesi nevét is figyelembe vettem. Így a felsorolásokban nem egy esetben olyan növendékek szerzetesi neve is szerepel, akik a beöltözést vagy az egyszerű fogadalomtételt követően kiléptek a rendből, avagy elküldték őket. Ezek az adatok az általam használt könyvben ismeretlen kéz által, fekete tintával utólagosan lettek bejegyezve az egyes nevekhez. E változásoknak inkább rendtörténeti, semmint névtani szempontból van szerepük.

2.2. Az 1802–1902 közötti időszak névanyaga. A névtár felsorolásában mind a kanonokok, mind pedig a növendékek esetében elől áll a családnév, ezt követi a szerzetesi név, végül pedig a keresztnév. A kötetben a nevek feltüntetése nem mindenütt következetes; így a rendi plébániák bemutatásánál a plébánosok nevének feltüntetésekor a családnév + keresztnév + szerzetesi név sorrend is előfordul. (A jászódebrői helyettes plébános nevét *Gedeon Mátyás Miklós* sorrendben tünteti fel, míg a kanonokok beöltözési rendben összeállított névsorában a *Gedeon Miklós Mátyás* névforma szerepel.)

Tanulmányomban összesen 102 szerzetesi nevet vizsgálok: *Adorján, Ágoston, Ákos, Alajos, Albán, Albert, Albin, Alfonz, Ambrus, Antal, Anzelm, Arisztid, Arnold, Aurél, Balázs, Bálint, Barna, Béla, Benedek, Bertalan, Bódog, Boldizsár, Brunó, Dénes, Dezső, Domonkos, Ede, Elek, Emil, Ernő, Ervin, Evermód, Farkas, Ferenc, Flóris, Frigyes, Fülöp, Gábor, Gáspár, Gellért, Gerő, Géza, Gilbert, Gottfrid, György, Gyula, Hugó, Imre, Ince, Ipoly, Irén, István, Jakab, János, Jenő, Jeromos, József, Jusztin, Kálmán, Kamill, Károly, Kázmér, Kelemen, Keresztély, Kolozs, Konrád, Kornél, Lajos, Lambert, László, Lénárd, Leó, Loránt, Lőrinc, Ludolf, Marcell, Márk, Mátyás, Mihály, Miklós, Miksa, Norbert, Olivér, Ödön, Özséb, Pál, Patrik, Ráfael, Rezső, Rikárd, Róbert, Sándor, Sziárd, Szilárd, Tibor, Tivadar, Valér, Vidor, Viktor, Vince, Virgil, Zsigmond.*

Látható, hogy e szerzetesi nevek egyeleműek. A bencés névanyag vizsgálata során ÁBRAHÁM IMRE (NÉMETH-ÁBRAHÁM 1988: 1) e gyakorlat ősi, egyben praktikus voltára hívja fel a figyelmet:¹ a rendtagok társaikat egyelemű, a névismétlést egyazon időszakban kizáró, a Bibliából és a Martyrologium Romanumból választott, esetenként szokatlan nevekkkel illetik. Az általam vizsgált időszakban a premontrei szerzeteskanonokok és növendékek körében – néhány kivételtől eltekintve – ez a szokatlan névválasztásra való törekvés csak kevésbé jelenik meg. Ez adódhat az eltérő rendi hagyományokból, illetve

¹ Mivel a tudományos igényű fejezetei mellett főként rendi célokat szolgáló dolgozat fogalmazványa NÉMETH K. BÓDOG bencés tanár és nyelvész hagyatékából került elő, s azt névtudományi jelleggel ÁBRAHÁM IMRE öntötte végleges formába, ezért hivatkozásaim során – a legmesszebbmenőkig elismerve NÉMETH K. BÓDOG érdemeit – az egyszerűség kedvéért az utóbbit említem szerzőként.

abból is, hogy jóval kevesebb rendtagnak kellett egyedi nevet adniuk, ugyanakkor a névadás során sokkal bátrabban fordultak az ősi magyar nevekhez.

3. A névválasztás motivációi. A névválasztás motivációi a legmegbízhatóbban szóbeli adatgyűjtés vagy kérdőíves vizsgálat során deríthetők ki, erre azonban a névanyag jellegéből adódóan nem volt lehetőség. Egy adott névanyagban, névadásban rejlő objektív tényezők mellett meglévő szubjektív sajátosságokra a magyar bencés rend névadási szokásainak vizsgálatakor ÁBRAHÁM IMRE hívja fel a figyelmet, amikor így fogalmaz: „Az egyikkel, az utóbbival való foglalkozás rekonstrukciós munka: a tényanyagból kell kiolvasni a szándékot, kifürkészni-kielemezni az indítékokat” (NÉMETH-ÁBRAHÁM 1988: 4). Egyetértve azzal, hogy az eljárás megfelelő kreativitással tetszetős, jó esetben valós eredményeket hozhat, magam óvatosabban úgy fogalmaznék, hogy a tényanyagból csupán a lehetséges szándékok (példaképválasztás, a kedvelt szentekhez való kötődés stb.) olvashatók, fűrészhetők ki, ezért azok némi fenntartással kezelendők. Ebben az esetben nem hagyományos értelemben vett névfelvételről, sokkal inkább védőszent alá helyezésről beszélhetünk. Rendszerezésemben a témában szűkösen rendelkezésre álló források közül BANGÓ BEÁTA szempontjaiból merítettem (BANGÓ 1997: 32–35), s azokat a nevekből levonható következtetésekkel, feltételezésekkel egészítettem ki.

Ennek megfelelően megvizsgáltam, hogy a növendékek és a kanonokok közül szerzetesi névként felvette-e valaki valamely evangélistának, a rendalapítónak, a rend valamely szentjének vagy a rend prépostjának nevét, de emellett egyéb, a szakrális tényezőkhöz kívül eső esetleges szempontokat (pl. a névesztétikát, névalliterációt) is igyekeztem figyelembe venni.

3.1. Az evangélisták neve. Elsőként azt vizsgáltam meg, hogy vajon a jelöltek választották-e a négy evangélista valamelyikének a nevét. Ennek során a *Márk* és a *János* nevekre találtam példát, míg a vizsgált időszakban egyetlen kanonok sem viselte a *Máté* és a *Lukács* neveket. A *János* név választását ugyanakkor *Keresztelő Szent János* neve is motiválhatta, akit a rend, mivel annak alapításakor kicsiny temploma állt Prémontreben, pártfogójaként tisztelt. (A *Márk* névhez kapcsolódó érdekesség az az ismeretlen személytől származó ceruzás bejegyzés is, amelyből megtudhatjuk, hogy Argalács *Márk* János 1908. április 25-én, a rendi neve napján halt meg Jászóvárrott.)

3.2. A rendalapítónak és a rend szentjeinek a neve. Valamennyi rendben kiemelt tisztelet övezi a rendalapító személyét és a szenteket, különösen a rend szentjeit. A premontrei rendnek eddigi története során tizenöt férfi és három női tagját avatták boldoggá vagy szentté. A férfi szerzetesi nevek vizsgálatakor a következő tizenhárom vehetjük alapul: Szent Norbert, Boldog Hugó, Szent Evermod, Szent Gerlach, Boldog Godefrid, Boldog Frigyes, Szent Ludolf, Boldog Hermann József, Szent Iszfrid, Szent Adorján és Jakab, Szent Gilbert és Szent Sziárd. Közéjük tartozik még Boldog Jacob Kern is, aki 1897-ben született Bécsben, s igen fiatalon, 1924-ben halt meg, azon a napon, amelyre eredetileg örökfogadalmának időpontját tűzték ki. Mivel azonban időrendi okok miatt az ő szerzetesi nevének a személye iránti tiszteletből adódó választása nem jöhet szóba, vele a továbbiakban nem számolok. Ugyancsak nem szerepeltetem Pierre-Adrien Toulorge 18. századi vértanú kanonokot sem, mivel boldoggá avatására csak 2012. április 29-én, Jó Pásztor vasárnapjának délutánján került sor a franciaországi Cuotances-ban.

A továbbiakban azt igyekszem kideríteni, hogy a visszaállítást követő száz esztendőben a fenti nevek közül melyeket viselték a jászóvári növendékek és kanonokok. A rendalapító személye valamennyi rendben kiemelt tiszteletnek örvend, így természetesen, hogy a jászóvári szerzeteskanonokok körében a *Norbert* névnek a vizsgált időszakban is volt viselője: Agáczy Norbert Endre, a rend jeles főgimnáziumi tanára. Amint arról már korábban is szóltam, általános szokás, hogy az adott nevet a rendben egyazon időben csupán egyetlen rendtag viselheti. ÁBRAHÁM IMRE a bencés névanyagot vizsgálva tanulmányában leírja, hogy „ha valaki más életpályát választva elhagyta a rendet, esetleg már a következő beöltözésnél újra kiadták a nevét. Ha azonban valaki megmaradt a rendben, nevét az ő életében nem szokták kiadni. Legfeljebb a főpát nevét kapta meg valamelyik fiatal novícius, hogy ezzel is hangsúlyozzák a rendi élet családi jellegét, utalva az apa és fiú nevének szokásos névazonosságára.” (NÉMETH-ÁBRAHÁM 1988: 5.) E metafora a névválasztásban a rendalapító, a rend szentjei és a kései rendtagok kapcsolatára is kiterjeszhető. A prépostok hasonló jelenséget mutató névválasztására a későbbiekben térek ki. A rendalapítót, valamint a rend szentjeit FRANZ BASILIUS GRASSL munkája (1941) alapján mutatom be.

Szent Norbert első tanítványai Hugó, Evermod és Antal voltak. Hugót később boldoggá, Evermodot pedig szentté avatták. Szent Hugó neve annak ellenére is bekerült a jászóvári szerzetesek 19. századi rendi nevei közé, hogy szentté avatására csupán 1927-ben került sor. Ismertségét, így a névválasztási motivációt is valószínűleg nagymértékben növelte, hogy személye erősen kötődött a rendalapító Szent Norberthez. Bár nem került a boldogok és a szentek sorába, vélelmezhető, hogy Antal neve a rendalapítóval való szoros tanítványi kapcsolat alapján élt tovább.

Godefrid Kappenberg grófja volt, ám alázatosságában nem engedte magát grófnak szólítani, kastélyát felajánlotta Szent Norbertnek, s így jött létre az első német premontrai kolostor. Boldog Frigyes, Szűz Mária, Szent János evangélista és Szent Cecília tiszteelője világi papból lett premontrai szerzetessé, kolostort alapított, amelynek a Mariengaarden 'Mária kertje' nevet adta. Ludolf a ratzeburgi káptalan kamarása volt, egy ideig a provizori tisztet is betöltötte, 1236-ban szentelték püspökké. (Itt jegyezzük meg: Hermann József a keresztségben a *Hermann* nevet kapta, rendtársai azonban – bármennyire tiltakozott is – *József*-nek hívták.) Szent Adorján és Jakab a hollandiai Middelburg apátság szerzeteskanonokjai voltak, hitükért vértanúhalált haltak. Szent Gilbert lovag vagyonának felét a szegényeknek adta, a másik feléből egy női és egy férfikolostort emelt, a kolostor mellett pedig kórházat építtetett, ahol maga ápolta a betegeket; egy idő után maga is belépett a kolostorba, s annak apátja lett. Szent Sziárd a mariengaardeni kolostor apátja volt, aszketikus életet élt, irgalmas volt a szegényekhez, csodatételeként pedig feljegyezték, hogy imádsággal visszaadta egy régi barátja szeme világát.

A vizsgált időszakban a rend tizenhárom férfiszentje közül tíznek a nevét választották a rend tagjai. Ez megfelel annak az ajánlásnak, hogy a rendbe lépők lehetőleg a szentté és boldoggá avatott elődök nevei közül válasszanak maguknak szerzetesi nevet. Szent Gerlach, Boldog Hermann József és Szent Iszfrid neve nem szerepel a felsorolásban, ugyanakkor a rend névadási, névválasztási gyakorlatának ismeretében valószínűsíthető, hogy a vizsgált időszakon kívül e nevek is megjelennek a jászóvári premontrai szerzetesnevek sorában. Erre egyértelmű választ az időhatárok kiszélesítése adhatna.

Az arányokat látva bizonyosak lehetünk abban, hogy a szentté és boldoggá avatott rendtagok nevének szerzetesi névként való választása a szerzetben fontosnak tartott, tudatos tevékenység volt.

3.3. A prépostok neve. Hasonlóan tanulságos megvizsgálni, hogy vajon a prépostok személye mennyiben lehetett hatással a névadásra. A példaképről való névválasztás szokására, jelezve annak egyházi vonatkozásait, HAJDÚ MIHÁLY (2003: 109) is felhívja a figyelmet. Míg a rendi szentek és boldogok nevének adását a nemegyszer évszázadokon és országhatárokon átívelő tisztelet és hagyomány motiválta, addig a prépostok esetében a (nem feltétlenül a nevét viselő novíciusra gyakorolt) személyes hatás, a tisztelet is meghatározó szerepet játszhatott. A következőkben azoknak a novíciusoknak a nevét veszem sorra, akiknek szerzetesi neve megegyezik a prépostok nevével. A névválasztás tudatosságát – amellet természetesen, hogy más hatóerők is működhetnek – valószínűsíti, hogy hét esetből négyben találhatunk egyezést. Az ilyen esetekben a beöltözéshez kapcsolódó névválasztásnak vagy a rendi család fejének életében (erre nem találtam példát), vagy azt követően kellett történnie; ez az időbeli távolság meglehetősen nagy Bernáth Miksa prépost és Kertész Miksa Ferenc novícius esetében (ami gyengíti a feltevést), egészen szűk viszont Kacvinszky Viktor halála (1893. február 5.), valamint Halmos Viktor József beöltözése (1893. augusztus 24.) között. Az apátok, perjelek nevét, mivel ad vitam aeternum választják őket, egyidejűleg más rendtag is viselheti.

4. A nevek eredet szerinti csoportosítása. ÁBRAHÁM IMRE idézett tanulmányában a rendi nevek eredet szerinti besorolása a forrásra, illetve a nyelvre utaló szempontok keveredése miatt kevésbé következetes, a továbbiakban ezért inkább SLÍZ MARIANN megközelítését követve (2011: 56–58) a vizsgált névanyagot forrás és nyelvi eredet alapján külön-külön osztályozom.

4.1. A nevek forrás szerinti osztályozása

Bibliai háttérű nevek: *Bertalan, Dénes, Fülöp, Gábor, István, Jakab, János, József, Kelemen, Kornél, Márk, Mátyás, Mihály, Miklós, Pál, Ráfael, Sándor.*

Martirologiumi eredetű nevek (RM. 2010): *Adorján, Ágoston, Ákos, Alajos, Albán, Albert, Albin, Alfonz, Ambrus, Antal, Anzelm, Arnold, Aurél, Balázs, Bálint, Benedek, Bertalan, Bódog, Boldizsár, Brunó, Dénes, Dezső, Domonkos, Ede, Elek, Evermód,² Farkas, Ferenc, Frigyes, Fülöp, Gábor, Gáspár, Gellért, Gilbert, Gottfrid, György, Gyula, Hugó, Imre, Ince, Ipoly, Irén, István, Jakab, János, Jenő, Jeromos, József, Jusztin, Kálmán, Kamill, Károly, Kázmér, Kelemen, Kolozs, Konrád, Kornél, Lajos, Lambert, László, Lénárd, Leó, Lőrinc, Ludolf, Marcell, Márk, Mátyás, Mihály, Miklós, Norbert, Olivér, Ödön, Özséb, Pál, Patrik, Ráfael, Rikárd, Róbert, Sándor, Sziárd, Szilárd, Tivadar, Valér, Vidor, Viktor, Vince, Virgil, Zsigmond.* Bár a *Keresztély* név előfordul a római martirologiumban, 1936-os megjelenése kizárja, hogy a vizsgált időszakban a névválasztás motívációjául szolgálhatott volna.

² Az *Evermód* a vizsgált anyagban szerzetesi névként *ó*-val szerepel, míg Szent Evermod neve *o*-val írandó.

A következő nevek mind a Bibliában, mind pedig a római martirologiumban megtalálhatók: *Bertalan, Dénes, Fülöp, Gábor, István, Jakab, János, József, Kelemen, Kornél, Márk, Mátyás, Mihály, Miklós, Pál, Ráfael, Sándor*.

Egyéb: *Arisztid, Barna, Béla, Emil, Ernő, Ervin, Flóris, Gerő, Géza, Keresztély, Loránt, Miksa, Rezső, Tibor*.

4.2. A nevek nyelvi eredet szerinti osztályozása. A rendszerezés alapjául LADÓ JÁNOS és BÍRÓ ÁGNES Magyar utónévkönyve (1998), valamint FERCSIK ERZSÉBET és RAÁTZ JUDIT Keresztnevek enciklopédiája című munkája (KnE.) szolgált. A nevek besorolása során a közvetlen átvétel nyelvet vettem figyelembe.

Görög–latin eredetű nevek: *Adorján, Agoston, Albán, Albin,*³ *Ambrus, Antal, Arisztid, Aurél, Balázs, Bálint, Benedek, Bertalan, Boldizsár, Dénes, Dezső, Domonkos, Elek,*⁴ *Emil, Ferenc, Flóris, Fülöp, Gábor, Gáspár, György, Ince, Ipoly, Irén, István, Jakab, János, Jeromos, József, Jusztin, Kamill, Kelemen, Keresztély, Kornél, Leó, Lőrinc, Marcell, Márk, Mátyás, Mihály, Miklós, Ödön, Özséb, Pál, Patrik, Ráfael, Sándor, Tivadar, Valér, Viktor, Vince, Virgil.*

Germán (német) eredetű nevek: *Alajos, Albert, Alfonz, Anzelm, Arnold, Brunó, Ede, Ervin, Evermód, Gellért, Gilbert, Gottfrid, Hugó, Imre, Konrád, Lajos, Lambert, Lénárd, Loránt, Ludolf, Norbert, Rikárd, Róbert, Sziárd, Zsigmond.*

Francia eredetű név: *Olivér.*⁵

Szláv eredetű nevek: *Kázmér, László.*

Török eredetű nevek: *Ákos, Géza, Gyula, Jenő, Kálmán.*

Magyar eredetű nevek: *Barna,*⁶ *Béla, Bódog, Ernő,*⁷ *Farkas, Frigyes, Gerő, Károly,*⁸ *Kolozs, Miksa, Rezső, Szilárd,*⁹ *Tibor, Vidor.*

5. Jelentéstani és stilisztikai szempontok a névválasztásban. A világi névanyag vizsgálatában szokásos eljárás a nevek jelentésének bemutatása, rendszerezése. ÁBRAHÁM IMRE azért találta szükségesnek a nevek jelentéstani szempontú vizsgálatát, „mert világot vet a névadási szokásokra. Ilyen rendben ugyanis, mint a bencéseké (tanítórend, de a szemlélődő élethivatás alapján áll), ahol igen erős a tagok filológus beállítottsága, a névválasztást tudatos tevékenységnek kell tekintenünk.” (NÉMETH–ÁBRAHÁM 1988: 6.) Ez felettébb tetszetős és vélhetőleg javarészt igaz megállapítás, ám a névadás motivációját semmiképpen nem ildomos erre az egyetlen körülményre leszűkíteni. A katolikus világi hívők körében például – egészen a 18. század végéig – a névválasztás és a védősztésválasztás szorosan összekapcsolódott egymással, ez pedig egyértelműen kizárja,

³ Lehet a germán eredetű *Alvin* alakváltozata is (LADÓ–BÍRÓ 1998).

⁴ Más magyarázat szerint az ismeretlen eredetű régi magyar *Velek* személynévből származik (KnE. 87).

⁵ A név végső eredetéről két felfogás létezik. Az egyik szerint az ófrancia a latinból örökölte, a másik szerint a német nyelvből került át az ófranciába (KnE. 189).

⁶ A latin eredetű *Barnabás* név magyar rövidülése (KnE. 60).

⁷ Magyar nyelvújítási alkotás a germán eredetű *Erneszt* névből (LADÓ–BÍRÓ 1998).

⁸ Más magyarázat szerint a latin *Carolus* névből származik (KnE. 147).

⁹ A latin *Constantinus* név közszoji jelentésének lefordításával keletkezett a nyelvújításkor (KnE. 215).

vagy pedig lényegesen háttérbe szorítja a névválasztás jelentés alapú motivációját. Különösen igaznak tartom ezt a szerzetesi nevek választásakor. A 19-20 éves novíciusok nevét a rendi előljáró adta, akinek – ha voltak is ebbéli ismeretei – a jelentésen túl egyéb szempontokat is figyelembe kellett vennie.

ÁBRAHÁM IMRE is felveti a kérdést, hogy a szerzetesi nevek esetében beszélhetünk-e névdivatról (NÉMETH–ÁBRAHÁM 1982: 2). Általánosságban véve ez természetesen nem zárható ki, ám miután a vizsgált névanyagban – amint arra már korábban is utaltam – egyetlen név sem ismétlődik, ebben az esetben ez nem volt megfigyelhető.

Figyelemreméltó, hogy a stilisztikai összetevők vizsgálata során három alliteráló nevet is találtam: *Beke Boldizsár Benjámín*, *Kéry Kamill Antal*, *Kiss Kolozs Jenő*. Az elsőben a világi és a rendi név is alliterál a családnévvel, míg az utóbbi kettőben ez csupán a rendi név és a családnév viszonylatáról mondható el. Az persze ma már nem állapítható meg, hogy a rendi nevek adása e szándék szerint történt-e.

Hivatkozott irodalom

- BANGÓ BEÁTA 1997. *Névadási szokások vizsgálata a Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Iskolánővérek kongregációjában. 1860–1996*. Magyar Névtani Dolgozatok 152. ELTE Magyar Nyelvészeti Tanszékcsoport Névkutató Munkaközössége, Budapest.
- GRASSL, BASILIUS FRANZ 1941. *A premontrei rend szentjei*. Csornai Prépostság, Csorna.
- HAJDÚ MIHÁLY 2003. *Általános és magyar névtan. Személynevek*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Jászóvár = *A jászóvári premontrei kanonokrend jubileumi névtára történeti bevezetéssel 1802–1902*. Stephaneum Nyomda, Budapest, 1902.
- LADÓ JÁNOS – BÍRÓ ÁGNES 1998. *Magyar utónévkönyv*. Vincze Kiadó, Budapest.
- KnE. = FERCSIK ERZSÉBET – RAÁTZ JUDIT 2009. *Keresztnevek enciklopédiája*. Tinta Kiadó, Budapest.
- NÉMETH K. BÓDOG – ÁBRAHÁM IMRE 1988. Névadás a magyar bencés rendben. *Magyar Nyelvőr* 112: 1–21.
- PUSKELY MÁRIA 2006. *A keresztény szerzetesség történeti fogalomtára*. Kairosz Kiadó, Budapest.
- RM. 2010 = *A Római Martyrologium*. Szent István Társulat, Budapest, 2010.
- SLÍZ MARIANN 2011. *Személynévadás az Anjou-korban*. Históriaantik Könyvesház Kiadó, Budapest.

GASPARICS GYULA
Apor Vilmos Katolikus Főiskola

GYULA GASPARICS, Monastic names in the Premonstratensian Order at Jászóvár in the century following the 1802 restitution of the Order

This paper presents the names adopted by monks of the (canonical) Premonstratensian Order at Jászóvár during the 19th century, after the 1802 restitution of the Order. It gives a brief introduction to the history of the Premonstratensianian Provostship at Jászóvár, and discusses events that happened before the abolition and after the restitution of the monastery. The paper lists the names adopted by the monks; shows the characteristics of the naming/name-choosing processes, focusing on motivational factors; and classifies the monastic names by their origins and by their semantic features. The study highlights the importance of choosing monastic names after the founder and the saints of the Order.